

Els interrogants de les vacunes

“Les vacunes no haurien de ser tan discutides”, defensa Valentí Pineda, pediatre de la Corporació Sanitària Parc Taulí a Sabadell en una jornada sobre la vacunació, emmarcada dins de la Setmana Mundial de la Immunització. I és que les xifres no deixen lloc a la imaginació. En 1980 es va eradicar la verola a tot el món; la pòlio ha passat de registrar quasi 400.000 mil casos el 1985 a 293 el 2012; la meningitis s’ha reduït en la pràctica totalitat en nens menors de 5 anys; la diftèria, el tètanus i la tos ferina tenen una cobertura mundial del 82% i a 128 països el xarampió és ja pràcticament història. “No hi ha cap controvèrsia, hi ha pocs descobriments científics que hagin beneficiat tant, han limitat malalties que han estat devastadores”, continua Pineda.

Però hi ha associacions com Afectados por la Vacuna que es mostren més escèptiques. “Defensar a ultrança les vacunes, sense tenir en compte els possibles danys que poden causar, i que de fet causen, no és una actuació lògica d’un sistema que, precisament, advoca per la cura dels seus ciutadans”, explica Federico S. Apellaniz, president d’aquesta associació. Ell la

Encara que les vacunes són considerades un dels avenços més importants de la medicina i que més ha beneficiat l’ésser humà, no estan exemptes de controvèrsia. Decisions com la de retardar la vacuna de la varicel·la fins als 12 anys enfronta Sanitat i pediatres i obre el debat sobre si fem un bon ús de la vacunació. Si bé és cert que les xifres juguen al seu favor, hi ha grups que s’hi mostren més desconfiats. Ara bé, els especialistes afirmen que per millorar la salut pública s’ha de continuar apostant i investigant en les vacunes com a única opció de futur.

va fundar mesos abans que el seu fill morís a conseqüència d’unes vacunes. “Ens diuen que les vacunes poden tenir possibles efectes adversos, com qual-sevol altre medicament, però que és molt estrany que passi”, afirma.

En contraposició, Josep Maria Bayas, president de la Asociación

Española de Vacunología, argumenta que “el risc de la malaltia és brutalment més alt que el de la vacuna”. “Ara, que és quan més seguretat hi ha amb les vacunes, és quan més es preocupa la gent”. “Hi ha grups que creuen que les vacunes són un negoci”, explica.

La vacuna de la malària, més a prop de ser una realitat

L’any que ve es publicaran els resultats definitius de seguretat, immunogenicitat, eficàcia i durabilitat de la vacuna que té més possibilitats de convertir-se en la primera realitat contra la malària. El grup del Centre de Recerca en Salut Internacional de Barcelona (CRESIB), conjuntament amb el Centro de Investigación em Saude da Manhica (CISM) a Moçambic, ha col·laborat pel desenvolupament d’aquesta vacuna. Carlota Dobaño, investigadora en aquest grup, explica que “possiblement queda poc per aconseguir una primera generació

de vacuna amb eficàcia parcial (al voltant del 50%) i que es pugui comercialitzar”. Ara bé, també remarca que encara queda “bastant temps per assolir els nivells d’eficàcia i durabilitat elevats que serien desitjables” i estima la data d’aquí a un mínim de “cinc a deu anys”.

El motiu és perquè “la malària és una malaltia molt complexa ja que està causada per un paràsit que és molt més sofisticat biològicament que un virus o un bacteri”, argumenta Carlota Dobaño. A més, no es presenta de la

mateixa manera sempre i una infecció pot “no presentar cap símptoma, una malària moderada, una greu o, fins i tot, la mort”. Aquest resultat depèn “d’un complex equilibri entre factors genètics, ambientals i de la virulència del paràsit infectant, que té un cicle de vida molt enrevessat i passa per diverses fases, en què canvia completament la seva composició. Això vol dir que una vacuna que ataqüi el paràsit en una fase, per exemple, el fetge, no sigui eficaç contra el paràsit quan evoluciona a una altra fase, com pot ser la sang”.

Apellaniz coincideix que “afortunadament, el percentatge de danys causats per la vacunació és mínim i que ells van decidir vacunar el seu fill com una garantia de salut futura”. Però, “en el nostre cas no va ser així, va ser un dels casos que apareixen al prospecte en l’apartat reaccions adverses. Per

D’aquesta manera, l’objectiu és “desenvolupar vacunes multifase que ataquin simultàniament les diverses edats del seu cicle vital”.

Els darrers anys s’ha demostrat que “és possible induir artificialment immunitat contra la malària i que és factible produir i comercialitzar una eina de prevenció imprescindible enfront d’una malaltia tan mortal”. Per això, els següents passos que cal seguir són, com remarca Dobaño, “continuar investigant per potenciar les respostes protectores i mirar de dissenyar vacunes millorades que resultin en un índex de protecció més elevat i que ataquin al paràsit per múltiples fronts”.

tant, que les vacunes poden causar efectes secundaris és una realitat, no ens estem inventant res”.

En canvi, els especialistes com el Dr. Pineda, defensen que “quan abaixem la guàrdia, quan deixem de vacunar o ens plantegem si funcionen o no les vacunes es quan succeeixen nous brots de malalties, com la del xarampió a Holanda. Entre maig de 2013 i març de 2014 es van contagiar més de 2.600 persones, entre les quals 182 nens”. A aquesta idea se suma Carlota Dobaño, investigadora al grup de recerca del Centre de Recerca en Salut Internacional de Barcelona (CRESIB) que creu que “el pitjor problema a les nostres societats és que han aparegut grups activistes antivacuna, que sense cap fonamentació científica han sembrat dubtes sobre els beneficis de la vacunació”.

Xoc de trens per la vacuna de la varicel·la. Segons el calendari de vacunació que proporciona el Ministeri de Sanitat, la vacuna de la varicel·la s’ha de subministrar als 12 anys i no abans. Però els pediatres no hi estan d’acord i fa 10 anys que recomanen que es vacuni durant la primera infan-

cia. Aquestes diferències d’opinions no fan més que alimentar un debat que acaba preocupant la major part dels pares i que enfronta ambdues societats mèdiques. Fins ara, els pares que desitgessin vacunar el seu fill abans de l’edat recomanada podien trobar la vacuna a les farmàcies. Ara, el laboratori que la produeix ha interposat un recurs contenciós administratiu contra l’Agència Espanyola de Medicamentos y Productos Sanitarios (AEMPS) per haver-hi restringit la venda de la vacuna al·legant que s’estava “abusant del seu ús”.

El metge pediatre Pineda es queixa que “tenim un calendari de vacunació molt inferior al que ens agradaria tenir”. Dobaño afegeix que “necessitem que al nostre país s’incorporin al Programa Ampliat de Vacunació de manera subvencionada vacunes prioritàries recomanades a països veïns”. A més, el Dr. Bayas va més enllà i defensa que “de la mateixa manera que no és obligatori (si no recomanable) vacunar els nens, no hauria de ser obligatori no vacunar els nens de la varicel·la”.

Ara bé, si ens comparem amb altres països europeus, cal remarcar que Alemanya sí que vacuna a la primera infància però que a França o el Regne Unit sols es vacunen grups de risc mentre que Holanda o Suècia no fan cap tipus de recomanació sobre la qüestió.

Amb la vista posada en el futur.

“Qui vulgui explicar l’eradicació de malalties infeccioses amb un altre argument que no són les vacunes, ho té difícil”, assegura el pediatre Pineda. En aquest punt també hi coincideixen la resta d’especialistes i tots defensen la importància de continuar apostant per les vacunes com a garantia de seguretat i com l’única ferramenta per intentar posar fi a les malalties infeccioses. No creuen en cap altra via. Per a Apellaniz, és important que “es millori la informació que tenim de base per evitar possibles riscos” i Carlota Dobaño conclou que “el benefici de les vacunes sempre supera els riscos” i afegeix que “si et vacunes, no sols et protegeixes a tu mateix com a individu sinó també els qui tens al voltant”.

Lledó Barberà